

**Відокремлений структурний підрозділ
«Лубенський фінансово-економічний фаховий коледж
Полтавської державного аграрного університету»**

Затверджую

Заступник директора

з навчальної роботи

 Тетяна КОНКІНА

«16» 09 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«СТРАХУВАННЯ»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань **07 Управління та адміністрування**

(шифр і назва напрямку підготовки)

Спеціальність **071 Облік і оподаткування**

(шифр і назва спеціальностей)

2024 – 2025 навчальний рік

Освітня програма: Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування» підготовки фахового молодшого бакалавра галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 071 Облік і оподаткування розглянута та схвалена Педагогічною радою. Протокол № 1 від 31 серпня 2023 року.

Мова навчання: українська

Розробник: Слєпцова Наталія Василівна, викладач вищої категорії

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії обліково-фінансових дисциплін

Протокол від «16» 01 2025 року № 2

Голова циклової комісії обліково-фінансових дисциплін

 Наталія СЛЄПЦОВА

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійний ступінь	Статус дисципліни	
Кількість кредитів - 3	07 Управління та адміністрування», 071 Облік і оподаткування	Вибірковий компонент	
Модулів - 2		Рік підготовки: 3-й на базі БЗСО; 2-й на базі ПЗСО	
Загальна кількість годин - 90		Семестр	
Тижневих годин: II семестр - 4	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр		II
		Лекції (год):	
			24
		Практичні (год):	
			16
		Самостійна робота (год):	
			50
		Засоби оцінювання: залік	

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить
для денної форми навчання – 40:50

2. Мета і завдання навчальної дисципліни та результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни «Страховання» отримання теоретичних знань і практичних навичок із організації та надання страхових послуг.

Завдання вивчення дисципліни «Страховання» є:

- з'ясування необхідності і сутності страхового бізнесу, сутності та значення надання страхових послуг для страхування ризиків підприємств та фізичних осіб;
- засвоєння методів організації та функціонування страхового ринку в Україні;
- вивчення умов надання страхових послуг і формування цивілізованого ставлення до колективного та особистого майна, власного життя та здоров'я, відповідальності перед третіми особами, порядку та методів проведення страхування
- ознайомлення з джерелами та особливостями надання страхових послуг підприємствам різних галузей, сфер діяльності та форм власності, законодавчою базою, що регулює розвиток страхування в Україні та забезпечує страхову діяльність підприємств.

Предметом дисципліни «Страховання» є: теоретичні і практичні аспекти застосування конкретних видів страхування на підставі вивчення їх змісту, визначення потреб страхового ринку й окремих галузей економічної та соціальної сфер суспільства.

Передумовою вивчення навчальної дисципліни «Страховання» є: досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання та набуття загальних і спеціальних компетентностей.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен **знати:**

- сутність, функції, принципи та роль розвитку страхових послуг в економічній системі суспільства;
- методи організації роботи страховика щодо страхового захисту;
- порядок укладання та ведення страхової угоди, проведення страхування технічних ризиків;
- особливості, форми і види особистого страхування;
- види страхування майна та відповідальності підприємств;
- стан та порядок проведення сільськогосподарського страхування;
- переваги страхування фінансово-кредитних ризиків;
- автотранспортне страхування;
- страхування майна і відповідальності громадян;

уміти:

- використовувати набуті теоретичні знання під час страхування від різних ризиків, що загрожують підприємству та його працівникам;
- розраховувати страхову суму та страхове відшкодування для різних видів страхових послуг, фінансові результати діяльності страхової компанії та її податкове зобов'язання;
- організовувати та планувати фінансову стратегію страхової компанії;
- пояснювати методику розрахунку страхових тарифів для видів загального страхування та страхування життя;
- розв'язувати задач із надання страхових послуг та складати договори страхування;
- приймати управлінські рішення щодо уникнення ризиків за допомогою укладання відповідних договорів.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліни «Страхування» пов'язана із дисциплінами: «Фінанси підприємства».

Перелік і сутність сформованих компетентностей та результатів навчання:

Назва компетентностей/ результатів навчання	Сутність сформованих компетентностей/результат
Інтегральна компетентність	Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері обліку та оподаткування або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів економічних наук, та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 8. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
Спеціальні компетентності (СК)	СК 6. Здатність здійснювати обліково-аналітичні процедури із застосуванням спеціалізованих програмних засобів і комп'ютерних технологій. СК 11. Здатність організовувати власну професійну діяльність, застосовувати знання для розв'язання практичних ситуацій, ухвалювати рішення відповідно до законодавства. СК 12. Здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків
Результати навчання (РН)	РН 1. Знати економічні категорії та закони для розуміння зв'язків, що існують між процесами та явищами в різних економічних системах. РН 16. Вміти працювати самостійно і в команді, нести професійну відповідальність за результати роботи, дотримуватися норм та стандартів професійної етики для досягнення спільної мети. РН 17. Дотримуватися вимог професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення економічного розвитку України.

3. Критерії оцінювання рівня знань здобувачів освіти

Оцінка за 4 – бальною шкалою	Критерії оцінювання
5 (відмінно)	Здобувач повинен знати економічні категорії та закони для розуміння зв'язків, що існують між процесами та явищами в різних економічних системах; вміти працювати самостійно і в команді, нести професійну відповідальність за результати роботи, дотримуватися норм та стандартів професійної етики для досягнення спільної мети; дотримуватися вимог професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення економічного розвитку України.
4 (добре)	Здобувач повинен знати економічні категорії та закони для розуміння зв'язків, що існують між процесами та явищами в різних економічних системах; вміти працювати самостійно і в команді, нести професійну відповідальність за результати роботи, дотримуватися норм та стандартів професійної етики для досягнення спільної мети; дотримуватися вимог професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення економічного розвитку України. Самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.
3 (задовільно)	Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу з дисципліни «Страхування», виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.
2 (незадовільно)	Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що становлять незначну частину навчального матеріалу з дисципліни «Страхування».

3. Програма навчальної дисципліни

1.СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ, КЛАСИФІКАЦІЯ І РОЛЬ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Необхідність та сутність категорії страхового захисту, методи його забезпечення

Страховання як економічна категорія та його ознаки. Функції страховання як економічної категорії. Принципи страховання. Системи страховання. Розвиток страхової справи в Україні в умовах ринку. Роль страховання у вирішенні соціальних проблем суспільства. Страхова термінологія та її класифікація. Поняття об'єктів страховання. Об'єкти страховання в майновому, особистому страхованні, в страхованні відповідальності.

Страхова відповідальність (страхове покриття). Страхове забезпечення. Страхова сума та особливості цього поняття в майновому, особистому страхованні, у страхованні відповідальності.

Історія виникнення та розвитку страховання в Україні.

2. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Правове забезпечення страхової діяльності в Україні. Необхідність та основні інструменти державного регулювання страхової діяльності, ліцензування, визначення вимог до розміру та структури статутного фонду, забезпечення запасу платоспроможності, застосування заходів впливу.

Організаційно-правова структура, повноваження та обов'язки Уповноваженого органу. Ліцензування та нагляд за суб'єктами страхового ринку. Особливості та основні напрями державної політики у сфері страховання.

Закон України “Про страхування” розділ IV “Державний нагляд за страховою діяльністю в Україні”.

3. СТРАХОВІ РИЗИКИ І ЇХ ОЦІНЮВАННЯ

Поняття ризику у страхованні. Класифікація ризиків. Ознаки ризику, придатного для страхування. Оцінка страховиком ризику і визначення доцільності його страхування. Методи управління ризиком (уникнення, запобігання, поглинання, страхування). Специфіка ризиків у майновому страхованні. Специфіка ризиків у особистому страхованні. Специфіка ризиків у страхованні відповідальності.

Практичні заняття

Методи оцінювання ризику і визначення доцільності їх розрахунку.

Визначення страхового тарифу, його структури та порядок розрахунку.

4. СТРАХОВИЙ РИНОК ТА ДОГОВІР СТРАХУВАННЯ

Поняття страхового ринку. Класифікація страхових ринків. Внутрішня структура страхового ринку. Суб'єкти страхового ринку. Характеристика основних чинників розвитку страхового ринку України.

Сутність і завдання маркетингу у страхуванні. Страхові посередники та їх роль на страховому ринку. Законодавче регулювання діяльності страхових посередників в Україні. Страхові послуги та особливості їх реалізації на страховому ринку. Договір страхування і його зміст згідно з Законом України "Про страхування". Страховик і страхувальник: взаємовідносини між ними; обов'язки сторін згідно з Законом України "Про страхування".

Характеристика сучасного стану страхового ринку України та перспективи його розвитку.

Місце і роль страхових компаній в економіці країни.

5. СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ

Економічний зміст особистого страхування. Змішане страхування життя. Умови виплати страхового відшкодування. Строки та тарифи страхування.

Страхування дітей. Умови страхування дітей. Суб'єкти та об'єкти страхування дітей. Розмір тарифних ставок.

Страхування до вступу в шлюб. Строк страхування. Вік дитини на момент підписання договору. Умови виплати страхових сум.

Страхування пенсії.

Практичні заняття

Оформлення договорів страхування за видами страхування життя. Визначення строків страхування, розміру страхових внесків, визначення викупної суми, страхового відшкодування.

6. МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ ТА СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ

Необхідність, розвиток і сучасний стан медичного страхування. Суб'єкти страхування і відносини між ними. Форми проведення медичного страхування та їх особливості. Термін укладання договорів медичного страхування громадян. Обов'язкове медичне страхування і його особливості. Добровільне медичне страхування. Договір страхування. Обсяг відповідальності страховика. Страхова сума. Порядок визначення розміру страхових премій і їх сплати. Термін страхування. Права й обов'язки сторін страхових відносин. Організація роботи страхової компанії після настання страхового випадку. Медичне страхування громадян, які виїждять за кордон. Послуги з міжнародного медичного асистансу та їх застосування. Умови і

особливості укладання індивідуального та колективного договору страхування.

Індивідуальне страхування від нещасних випадків. Об'єкти і суб'єкти індивідуального страхування від нещасних випадків. Умови, за яких особа не підлягає страхуванню. Розмір тарифних ставок. Страхування дітей від нещасних випадків. Види обов'язкового страхування від нещасних випадків. Страхування від нещасних випадків на транспорті.

Сучасний стан та перспективи розвитку медичного страхування в Україні.

Практичні заняття

Оформлення обов'язкового та добровільного страхування від нещасних випадків та медичного страхування громадян.

Визначення строків страхування, розміру страхових внесків.

Визначення викупної суми, страхової суми, страхового відшкодування.

7. СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ СТРАХУВАННЯ

Економічні завдання страхування в сільському господарстві. Розвиток і сучасний стан страхування майна виробників сільськогосподарської продукції. Форми й види страхування майна сільськогосподарських підприємств. Страхування врожаїв сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Страхові ризики і характеристика страхових випадків. Визначення вартості врожаю, обчислення й порядок сплати страхових премій. Організація роботи страхової компанії щодо визначення збитків і страхового відшкодування. Визначення факту й причин та оцінка збитків під час загибелі (пошкодження) врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень. Страхове відшкодування.

Страхування сільськогосподарських тварин. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Страхові ризики і страхові випадки. Визначення страхової вартості тварин, обчислення й порядок сплати страхових премій. Особливості роботи щодо визначення обсягу збитків і суми страхового відшкодування. Визначення факту й причин та оцінка збитків під час загибелі (ушкодження) тварин. Виплати страхових відшкодувань. Страхування будівель та іншого майна сільськогосподарських підприємств. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Страхові ризики і страхові випадки. Визначення страхової вартості майна, розмір та порядок сплати страхових премій. Особливості роботи щодо визначення обсягу збитків і суми страхового відшкодування. Визначення факту й причин знищення (пошкодження) майна. Оцінка збитків та особливості виплати страхових відшкодувань.

Практичні заняття

Оформлення обов'язкового та добровільного страхування врожаю сільськогосподарських культур, багаторічних насаджень та тварин.

Розрахунок страхових платежів, збитку, розміру страхового відшкодування в рослинництві і тваринництві.

Складання відповідних супровідних документів для страхової компанії.

8. АВТОТРАНСПОРТНЕ СТРАХУВАННЯ

Поняття автотранспортного страхування, його сутність. Об'єкти страхування. Варіанти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Страхові ризики та страхові випадки. Страхова сума. Страховий тариф. Фактори, що впливають на розмір страхового тарифу. Термін страхування. Франшиза. Пільги страхувальникам. Оцінка збитків. Страхове відшкодування. Страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів. Форми страхування. Суб'єкти страхування. Об'єкти страхування. Страхові ризики та страхові випадки. Обсяг страхової відповідальності. Термін страхування. Страховий тариф і франшиза. Оцінка збитків.

Страхове відшкодування. Моторне (транспортне) страхове бюро України, його функції. Страхування вантажів, що перевозяться автомобільним транспортом. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Страхові ризики та страхові випадки. Термін страхування. Страхова сума. Страховий тариф. Визначення обсягу й порядок відшкодування збитків. Страхування відповідальності автоперевізника за вантаж. Обсяг страхової відповідальності. Страхові ризики та страхові випадки. Термін страхування. Страхова сума. Страховий тариф. Порядок відшкодування збитків. Страховий захист громадян від нещасних випадків на автомобільному транспорті. Форми страхування. Суб'єкти страхування. Обсяг відповідальності. Страхові ризики та страхові випадки. Термін страхування. Страхова сума. Страховий тариф. Виплата страхових сум.

Сучасний стан і перспективи розвитку системи автотранспортного страхування в Україні.

Міжнародна система “Зелена карта”, перспективи її розвитку.

Практичні заняття

Оформлення добровільного страхування автомобільних транспортних засобів (авто-каско), страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, здійснення страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, добровільне страхування відповідальності автоперевізників та експедиторів.

9. СТРАХУВАННЯ МАЙНА І ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ГРОМАДЯН

Види послуг страхових компаній громадянам – власникам майна. Суб'єкти страхування. Страхування будівель і споруд, що належать громадянам. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності.

Страхова оцінка будівель і споруд. Страхові ризики та страхові випадки. Страхові тарифи і франшиза. Пільги страхувальникам. Оцінка збитку. Страхове відшкодування. Страхування домашнього майна. Страхування тварин у господарствах громадян. Інші види страхування майна громадян від інших ризиків. Оцінка страхової вартості об'єктів страхування. Страховий тариф і франшиза. Пільги страхувальникам. Оцінка збитку. Страхове відшкодування. Страховий захист цивільної відповідальності громадян перед третіми особами. Види й форми страхування. Страхування особистої відповідальності власників будівель і домашніх тварин. Страхування професійної та інших видів відповідальності громадян. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Страхові ризики та страхові випадки. Оцінка страхової вартості об'єктів страхування. Страховий тариф. Пільги страхувальникам. Оцінка збитку. Страхове відшкодування.

Практичні заняття

Визначення страхових сум збитку і страхового відшкодування за пошкодження майна підприємств. Складання акта страхової події.

Оформлення страхування майна громадян. Визначення страхової події, суми збитку та страхового відшкодування. Ознайомлення із змістом договору страхування відповідальності. Визначення страхових платежів, збитку та сум страхового відшкодування під час страхування відповідальності.

10. ПЕРЕСТРАХУВАННЯ І СПІВСТРАХУВАННЯ

Сутність перестрахування, його функції та призначення. Активне і пасивне перестрахування. Методи перестрахування. Форми перестрахування. Сутність непропорційного перестрахування. Особливості перестрахування ризиків у нерезидентів. Співстрахування та механізм його дії. Перестрахування як предмет безпосередньої діяльності страхової компанії. Різновиди комісійних винагород на ринку перестрахувальних послуг. Факультативне перестрахування: сутність переваги, недоліки. Пропорційне і непропорційне перестрахування. Особливості проведення перестрахування вітчизняними страховиками за кордоном. Співстрахування: сутність, переваги, недоліки.

Практичні заняття

Ознайомлення із змістом договорів перестрахування та їх видами.

Форми проведення перестрахувальних операцій. Визначення страхових платежів, які отримає страховик і перестраховики та розрахунок величини комісійної винагороди і розміру страхового відшкодування.

11. ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Сутність і види доходу страхової компанії. Структура витрат страховиків. Формування і розподіл прибутку страховика. Основні

положення реформи оподаткування страхового підприємництва в Україні. Оподаткування нерезидентів-перестраховиків та нерезидентів-страхувальників. Прибуток від страхової діяльності. Інкасаційні витрати. Рентабельність страхових операцій. Податкова ставка, загальнодержавні податки. Фінансова та інвестиційна діяльність страхових компаній. Фінансові результати діяльності страхових компаній та порядок їх обчислення. Оподаткування страхової діяльності в Україні.

Практичні заняття

Розрахунок показників для оцінки фінансового стану страхової компанії.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин				
№	назва	Усього	лекц.	практ.	сем.	сам.опр
Модуль 1.						
1.	Сутність, принципи, класифікація і роль страхування в Україні	6	2	-		4
2.	Державне регулювання страхової діяльності	6	2	-		4
3.	Страхові ризики та їх оцінювання	8	2	2		4
4.	Страховий ринок та договір страхування	6	2	-		4
5.	Страхування життя	10	2	2		6
6.	Медичне страхування та страхування від нещасних випадків	10	2	2		6
	Разом за модулем 1	46	12	6		28
Модуль 2.						
7.	Сільськогосподарське страхування	12	4	2		6
8.	Автотранспортне страхування	8	2	2		4
9.	Страхування майна і відповідальності громадян	10	2	2		6
10.	Перестрахування і співстрахування	8	2	2		4
11.	Фінансова діяльність страхової компанії	6	2	2		2
	Разом за модулем 2	44	12	10		22
Усього годин		90	24	16		50

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Страхові ризики та їх оцінювання	2
2	Страхування життя	2
3	Медичне страхування та страхування від нещасних випадків	2
4	Сільськогосподарське страхування	2
5	Автотранспортне страхування	2
6	Страхування майна і відповідальності громадян	2
7	Перестрахування і співстрахування	2
8	Фінансова діяльність страхової компанії	2
	Разом	16

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність, принципи, класифікація і роль страхування в Україні	4
2	Державне регулювання страхової діяльності	4
3	Страхові ризики та їх оцінювання	4
4	Страховий ринок та договір страхування	4
5	Страхування життя	6
6	Медичне страхування та страхування від нещасних випадків	6
7	Сільськогосподарське страхування	6
8	Автотранспортне страхування	4
9	Страхування майна і відповідальності громадян	6
10	Перестрахування і співстрахування	4
11	Фінансова діяльність страхової компанії	2
	Разом	50

7. Методи навчання

- Лекція
- Бесіда
- Проблемний виклад
- Ілюстрація
- Демонстрація
- Вправи
- Імітаційно-ігрові
- Ділові ігри
- Самостійна робота
- Інтерактивні методи

8. Методи контролю

- Усне опитування
- Письмове опитування
- Вибіркове опитування перед початком заняття
- Тести
- Письмова контрольна робота
- Перевірка конспектів лекцій
- Індивідуальна співбесіда
- Інтерактивні методи
- Модульний контроль

9. Методичне забезпечення

- Підручники з страхування
- Унаочнення (бланки договорів, заяв на страхування)
- Відеофільми
- Презентації
- Роздатковий матеріал

11. Рекомендована література

Базова:

1. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М. Страхування : навч. посіб./ Суми: Сумський державний університет, 2020. 350 с.
2. Клапків Ю. Ринок страхових послуг: концептуальні засади, технічні інновації та перспективи розвитку: монографія: Тернопіль, ТНЕУ, 2020 568с.
3. Шишпанова Н.О. Страхові послуги: курс лекцій для здобувачів вищої освіти: Миколаїв, Миколаївський національний аграрний університет, 2020. 110с.

Додаткова:

1. Плиса В.Й Страхування: Підручник, 2-ге вид, виправлене й доповнене: Київ: Каравела, 2019. 512 с.
2. Русул Л.В., Федішин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навчальний посібник Кам'янець-Подільський:: Аксіома, 2018. 288 с.
3. Терещенко Т.Є., Заволока Л.О., Пономарьова О.Б Страхування (у схемах, таблицях, коментарях): навчальний посібник Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.

12. Інформаційні ресурси:

1. Сайт Верховної ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>
2. Нормативні акти України URL: <http://www.nau.kiev.ua/>
3. Законопроекти України URL: <http://www.zakon.gov.ua>
4. Урядовий кур'єр URL: <http://www.ukcc.com.ua> -